

Investicije v kmetijstvu

V vsem dosedanjem sistemu financiranja investicij so imeli investitorji naslednje stališče: zagotoviti čim večja sredstva, investirati brez zadostnih priprav in solidnih računov glede na ekonomičnost v izvrševanju del. Danes se je stanje nekoliko popravilo, na kar so zlasti vplivali predpisi, po katerih je mogoče dobiti kredite na iniciativo samih investitorjev, ki pa morajo dokazati, da so izvršili priprave in da so zagotovili vrnitev posojila. Razen tega morajo z do-

manjkanje projektantskih organizacij. Te opravijo komaj del naročil. To pomanjkljivost bi lahko odpravili z izdelavo tipskih načrtov za kmetijske zgradbe, vendar je čudno, da takih tipskih načrtov sploh ni. Pravzaprav imamo tipске načrte, ki so bili izdelani še 1947 in 1948, to pa so načrti dragih zgradb iz trdega materiala, katerih gradnja je nerentabilna ter zato po teh načrtih opravičeno ni mogoče več graditi. Ali se pa morda projektantskim organizacijam ne iz-

struktura investicij izpreminjala v korist melioracij, kmetijskih strojev, živine in dolgoletnih nasadov. V letu 1945 smo največ sredstev porabili za melioracije. Tudi na devetem natečaju za investicijska posojila za leto 1956 so največji zneski določeni za melioracije. Se vedno pa ne storimo dovolj za rekonstrukcijo zapuščenih melioracijskih objektov in za drobne melioracije, kar bi lahko z majhnimi sredstvi dalo hitro dobre rezultate. Obstoji pa nasprotno težnja, da bi se lotili gradnje zelo velikih melioracijskih objektov, ki jih je treba graditi več let in ki za mnogo let v naprej angažirajo sredstva.

Posebno pozornost zasluži vprašanje, iz kakšnih virov in v kakšnem obsegu je treba financirati investicije v kmetijstvu. V preteklih letih smo največ kmetijskih investicij financirali iz zveznih skladov. Republiški in lokalni viri so bili bolj zainteresirani na gradnji industrijskih objektov. Če pa je potrebno spremeniti strukturo investicij v korist kmetijstva, tedaj je nujno, da uporabimo tudi druge virov, ne samo zvezne. Iz zveznih virov bi bilo treba predvsem zagotoviti financiranje tistih investicij ali tistih področij ali tistih kmetijskih organizacij, ki bodo pripomogle k povečanju proizvodnje ključnih proizvodov, od katerih je odvisna naša plačilna bilanca, kakor so na primer žito, industrijske rastline in maslo. Za druge investicije

IZKORIŠČANJE INVESTICIJ
V KMETIJSTVU PO LJUDSKIH
REPUBLICAH
(v milijardah dinarjev)



ločenim odstotkom sodelovati z lastnimi sredstvi pri stroških investicij.

V kmetijstvu so potrebe po investicijah nedvomno zelo velike. Pri večini kmetijskih organizacij pa opazamo še vedno veliko slabost v tem, da svojih investicijskih planov, ne izdelujejo po pripravljenih organizacijsko-gospodarskih planih (kmetijskih osnovah).

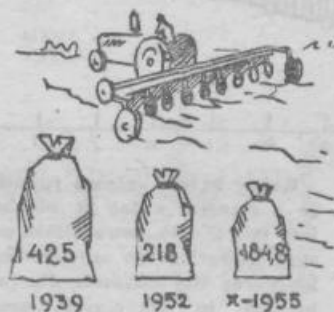
Kmetijske organizacije investirajo nepripravljeno, od primera do primera, ali od natečaja pa do možnosti, da dobijo kredit, ter zato svojo investicijsko graditev rešujejo del za delom. Nekega dne, ko bo obdelana njihova kmetijska osnova in dokončno določena smer proizvodnje, pa se bo lahko zgodilo, da bodo ugotovili, da so bili določeni objekti zgrajeni po nepotrebnem. Napake pa se popravljajo drago in težko. V praksi precej počasi prodira prepričanje, da je treba investicijsko graditev neke kmetijske organizacije začeti prav tako kakor investicijsko graditev kake tovarne: treba je določiti smer proizvodnje in določiti vse potrebne investicijske objekte. Na deveti natečaj, ki je bil razpisan za posojila za investicije v kmetijstvu in za katerega je bilo določeno, da se bodo posojila dajala predvsem tistim kmetijskim organizacijam, ki svojo investicijsko graditev v celoti izvajajo, se je prijavilo samo 29 posojiljemalcev, ki so imeli polne programe. Vsi drugi so se usmerili na delne investicije.

Pri tem je treba pripomniti, da je relativno majhno število kmetijskih organizacij zadostno arondiralo zemljišča. To zlasti velja za kmetijske organizacije, ki so bile v zadnjih letih osnovane na zemljišču, ki je bilo izločeno po zakonu o kmetijskem zemljiškem skladu. V teh primerih sploh ne moremo govoriti o popolni investicijski graditvi, dokler ne bodo končali arondacije. To dejstvo kaže še na neko drugo pomanjkljivost, to je na po-

plača izdelovati tipskih načrtov? V takem položaju prihajajo kmetijske organizacije v banke večinoma kot posojiljemalci za posamezne investicijske namene. V prvih letih so posojila pretežno uporabljali za kmetijske gradbene objekte. Pozneje se je

Gospodarski odnosi mesto - vas

KOLIČINA PŠENICE SREDNJE KVALITETE (V KG), KI JO JE KMET MORAL PRODATI, ČE JE HOTEL KUPITI PLUG ZA RAVNANJE ZEMLJE

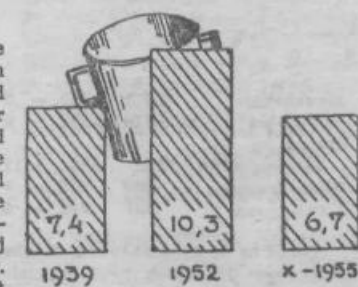


Slika kaže, da dobivajo kmetje orodja za delo po precej nižjih cenah, kakor so jih dobivali pred vojno. Medtem ko je na primer za plug-ravnjak moral kmet pred vojno prodati 425 kg pšenice, je prav tak plug letos lahko kupil za 184,8 kg pšenice. Podobno je razmerje cen tudi nekaterih drugih kmetijskih naprav in orodij s cenami kmetijskih pridelkov. Za koso je moral na primer kmet pred vojno prodati 19 kg pšenice, sedaj jo lahko dobi za komaj 7,8 kg, sekira ga je pred vojno stala 20 kg pšenice, sedaj pa ga stane 12 kg, škropilnico za vno-

grade lahko kupi sedaj za 136 kg pšenice, pred vojno pa je moral za njo prodati skoraj trikrat več pšenice (343 kg).

Ce vzamemo namesto pšenice koruzo in primerjamo njene cene s cenami kmetijskih strojev, naprav in orodij, tedaj dobimo razmerje, ki je za kmete še bolj ugodno. Za plug je na primer leta 1939 moral dati kmet 622 kg koruze, sedaj pa le 150 kg, škropilnico za vinograde lahko kupi sedaj za 110 kg koruze, pred vojno pa ga je stala 502 kg, za sekiro je dal pred vojno 29 kg, sedaj pa le 10 kg koruze, itd.

KOLIČINA PŠENICE SREDNJE KVALITETE (V KG), KI JO JE KMET MORAL PRODATI, ČE JE HOTEL KUPITI EMAJLI-RANI LONEC ZA 2 LITRA

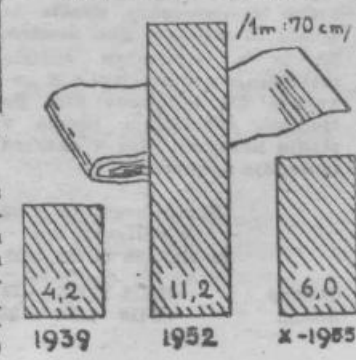


Iz slike vidimo, da je odnos med cenami nekaterih predmetov za gospodinjstvo (v našem primeru emajliranega lonca) in cenami pšenice za kmeta nekoliko ugodnejši kakor pred vojno. Leta 1939 je moral kmet na primer za emajlirani lonec (2 litra)

prodati 7,4 kg pšenice, v oktobru letos pa ga je lahko kupil za 6,7 kg. Ta razlika je še bolj vidna, če primerjamo cene koruze s cenami posode. Za tak lonec je moral kmet pred vojno prodati 11 kg koruze, sedaj pa ga lahko kupi za 5 kg.

Do te spremembe v razmerju cen v zadnjih letih je prišlo v prvi vrsti zaradi občutnega porasta cen kmetijskih pridelkov. Se v letu 1954 je bil odnos cen omenjenih proizvodov drugačen: za tak emajlirani lonec je moral kmet prodati 11 kg koruze (torej toliko kakor leta 1939), pšenice pa 9 kg (nekaj več kakor pa leta 1939).

KOLIČINA PŠENICE SREDNJE KVALITETE (V KG), KI JO JE KMET MORAL PRODATI, ČE JE HOTEL KUPITI DOMAČE PLATNO (1 m : 70 cm)



Kakor nam kaže slika, je kmet v letu 1939 dal za meter »narodnega« platna 4,2 kg pšenice, sedaj pa mora dati 6 kg. Tu je odnos cen za kmete neugodnejši. To velja tudi za nekatere druge tekstilne izdelke, na primer, meter cica (tiskanega blaga) je stal kmeta leta 1939 4,5 kg pšenice, sedaj pa ga stane 8,6 kg. Drugačeno sliko pa dobimo če primerjamo cene šajaka (vrste sukna) s cenami kmetijskih pridelkov: za meter šajaka je moral kmet 1939 prodati 44 kg pšenice, sedaj pa ga lahko kupi za 36 kg pšenice.

Treba je poudariti, da je pri večini tekstilnih izdelkov odnos cen za kmete bolj neugoden kakor pa v letu 1939. Če pa gledamo gibanje cen v zadnjih nekaj letih, vidimo, da se škarje iz leta v leto bolj zapirajo, kar je rezultat porasta cen kmetijskih pridelkov in znižanja cen tekstila v letu 1953. Leta 1952 je na primer dal kmet za meter »narodnega« platna 11,2 kg pšenice, za meter cica 20,6 kg, za meter šajaka pa 68 kg pšenice.

Povečanje industrijske proizvodnje je vplivalo na znižanje cen tako da je v izmenjavi z mestom vas v celoti v precej ugodnejšem položaju kot pa pred vojno. Od leta 1952 so cene kmetijskih pridelkov porastle za okrog 35%, medtem ko davek ni rasel v ustrežajočem razmerju, temveč je stagniral ali celo upadal.

Dragoš Stanković